

Mnenje Evropskega odbora regij – Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021–2027

(2021/C 300/12)

Glavna poročevalka:

Gillian COUGHLAN (IE/Renew Europe), članica grofijskega sveta, Cork

Referenčni dokument:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021–2027 – Novi temelji za izobraževanje in usposabljanje v digitalni dobi

COM(2020) 624 final

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. ugotavlja, da današnja družba zaradi družbenih omejitev, povezanih s pandemijo COVID-19, z vse večjo hitrostjo stopa v „digitalno dobo“ v izobraževanju;
2. vendar poziva, da se je treba, ko govorimo o izobraževanju in usposabljanju, zavedati, da gre za razvoj kritičnega mišljenja pri majhnih otrocih, dovezetnih najstnikih in odraslih, ki jih žene radovednost, ter povečanje telesnih in umskih spretnosti in s tem opolnomočenje trgovcev, strokovnjakov, fizičnih delavcev, vzdrževalcev, zaposlenih v storitvenem sektorju, podjetnikov in kmetov, skratka, vedno gre za ljudi;
3. opozarja, da je pri tem pomembno razlikovati med digitalnim izobraževanjem in spletnim učenjem ali učenjem na daljavo, ki je bilo med prvo omejitvijo gibanja prebivalstva uvedeno na hitro in nato prilagojeno v omejitvah, ki so sledile. Današnja realnost ni v skladu z evropsko vizijo digitalnega izobraževanja;
4. se strinja, da je kriza zaradi pandemije COVID-19 osvetlila ključne dejavnike, ki omogočajo učinkovito digitalno izobraževanje in usposabljanje, ter pospešila te spremembe in razkrila prednosti, slabosti, priložnosti in omejitve digitalnega izobraževanja;
5. opozarja, da je organizacija izobraževalnih sistemov v nacionalni pristojnosti in da ni mogoče posegati v delitev pristojnosti znotraj držav članic, vendar novi izzivi zahtevajo okrepljeno evropsko usklajevanje ali odločnejše podporne politike v okviru evropskega izobraževalnega prostora, in sicer z uporabo mednarodnih tehnoloških standardov ter izvajanjem priporočil EU;
6. ponovno poudarja ⁽¹⁾, da morajo lokalne in regionalne oblasti nujno kar najboljše podpirati izobraževanje in digitalno vključevanje učencev/šolcev ter državljanov;
7. pozdravlja prizadevanja Evropske unije za povečanje digitalnih spretnosti evropskih državljanov v zadnjih dveh desetletjih, ki so dosegla vrhunec v akcijskem načrtu za digitalno izobraževanje 2021–2027; pozdravlja tudi cilj lažjega zagotavljanja visokokakovostnega, vključujočega, dostopnega, učinkovitega in spodbujevalnega izobraževanja ob hkratnem vključevanju metodologij izobraževanja na daljavo, prek spleta in kombiniranega izobraževanja;
8. poudarja pomen pojma digitalne kohezije, kakor je opisan v mnenju Digitalna Evropa za vse ⁽²⁾, kot pomembne dodatne razsežnosti tradicionalnega pojma ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, opredeljene v Pogodbi EU; poziva k njegovi razširitvi na področje izobraževanja, kar bi bilo treba upoštevati pri naslednjih spremembah Pogodb. To je nujen korak za reševanje družbenih izzivov zaradi vse večje potrebe po digitalizaciji, pri čemer je treba zagotoviti, da ne bo zapostavljen noben posameznik ali regija;

⁽¹⁾ Mnenje OR *Uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025*, marec 2021.

⁽²⁾ COR-2019-03332, mnenje OR *Digitalna Evropa za vse: uvajanje pametnih in vključujočih rešitev na terenu* (sprejeto oktobra 2019).

Digitalna pismenost za vse

9. se zaveda, da pomen digitalnih spretnosti presega trg dela, saj imajo vse pomembnejšo vlogo v zasebnem in javnem življenju naših državljanov, zlasti za učenje, dostop do informacij in izdelkov, pa tudi do javnih in zasebnih storitev, socialno vključenost, prosti čas in številne druge vrste vsakodnevne uporabe;

10. priporoča, naj akcijski načrt za digitalno izobraževanje temelji na najboljši praksi, kot se je pokazala v drugih sektorjih, npr. v podjetjih, hkrati pa naj se ohranita strokovno znanje pedagoških delavcev in pomembna medosebna interakcija v razredu;

11. je prepričan, da je nujno zagotoviti, da digitalno izobraževanje doseže tudi najbolj ranljive osebe in skupine in postane gonilo socialne kohezije. Evropska unija si mora močno prizadevati za oblikovanje družbe, v kateri bo lahko sodeloval vsakdo ne glede na starost, spol, socialno ozadje, etnično pripadnost ter fizično in intelektualno sposobnost;

12. poleg tega opozarja, da bo povezljivost izobraževalnih ustanov na podeželju ter v oddaljenih in otoških krajih ključnega pomena za premostitev razlik zaradi razpršenosti in izoliranosti prebivalstva v primerjavi z velikimi mesti, in poudarja, da je treba digitalno vrzel med velikimi mesti ter podeželskimi, oddaljenimi in otoškimi območji ustrezno obravnavati v akcijskem načrtu za digitalno izobraževanje in z nacionalnimi ukrepi, s katerimi se bo izvajal;

13. poziva Evropsko komisijo, naj dejavno spodbuja pravico invalidov do vključujočega digitalnega izobraževanja; Komisijo in države članice poziva, naj v digitalnem izobraževanju opredelijo možnosti, namenjene in prilagojene invalidom, ter izvajajo naložbe in si izmenjujejo informacije v zvezi s tem. Prav tako je treba upoštevati potrebe ranljivih skupin glede izobraževanja ter znanja in spretnosti ter se nanje odzvati tako, da bo tem skupinam zagotovljen enak dostop do kakovostnega osnovnega izobraževanja;

14. upoštevati je treba tudi potrebe narodnih manjšin ter omogočiti ustvarjanje vsebin in dostop do njih v skladu z njihovo pravico do študija v maternem jeziku;

Stičišča digitalnega izobraževanja in digitalnega prehoda

15. opozarja, da bodo družba ter evropsko in svetovno gospodarstvo odslej potrebovali ljudi s spretnostmi in sposobnostmi, s katerimi bodo lahko postali ustvarjalci, graditelji in naravni udeleženci tega novega digitalnega sveta, ter poudarja s tem povezano potrebo po naložbah v opredeljevanje, razvijanje in pridobivanje osnovnih in naprednih digitalnih spretnosti;

16. obžaluje, da kljub postopnemu izboljševanju danes kar 35 % aktivne delovne sile v Evropi še vedno nima osnovnih digitalnih spretnosti⁽³⁾, obenem pa 90 % delovnih mest zahteva vsaj minimalno digitalno pismenost. S predvidenim digitalnim prehodom se bosta obseg in raven potrebnih osnovnih digitalnih spretnosti precej povečala;

17. je zelo zaskrbljen nad dejstvom, da obstaja očitna razkorak med osnovnimi digitalnimi znanji in spretnostmi med zaposlenimi ter brezposelnimi, starejšimi in odraslimi z nižjo stopnjo izobrazbe⁽⁴⁾ ter da se vrzel v digitalnem izobraževanju med ženskami in moškimi očitno povečuje. Spodbujanje deklet k študiju naravoslovja, tehnologije, inženirstva, (umetnosti) in matematike (za zmanjšanje digitalne vrzeli med spoloma) bo korak v pravo smer; poziva Evropsko komisijo in države članice, naj izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost, programa za digitalno Evropo, programa Erasmus+, programa Obzorje Evropa in Evropskega socialnega sklada izkoristijo za spodbujanje udeležbe žensk na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva, (umetnosti) in matematike ter s financiranjem zagotovijo zmanjšanje te vrzeli, in sicer s podporo ponudnikom digitalnega izobraževanja;

18. je zaskrbljen tudi zaradi očitnega digitalnega razkoraka v izobraževalni skupnosti (učitelji, študenti in družine) na podeželskih območjih; poziva Evropsko komisijo in države članice, naj uporabijo sredstva iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter Evropskega socialnega sklada za zmanjšanje te vrzeli s ciljno usmerjenimi naložbami v regijah, ki se soočajo z demografskimi izzivi ter znatnim in stalnim pomanjkanjem naložb, pri čemer naj opredelijo trdne in trajnostne projekte, ki bodo vplivali na celotno izobraževalno skupnost;

⁽³⁾ Evropsko računsko sodišče, Ukrepi EU za obravnavanje nizke ravni digitalnih znanj in spretnosti, pregled št. 2/2021.

⁽⁴⁾ Prav tam.

19. s tem namenom podpira cilj programa znanj in spretnosti, da bi imelo do leta 2025 70 % ljudi, starih od 16 do 74 let, vsaj osnovne digitalne spretnosti;

20. poleg tega priporoča, naj vsi programi usposabljanja in vajeništva vključujejo digitalne vsebine, ki presegajo pobudo pripravništva na področju digitalnih priložnosti, ne glede na spretnost, ki se poučuje, ter naj predlagana evropska platforma za izmenjavo poleg evropskega potrdila za digitalne spretnosti, ki bo temeljilo na samoocenjevanju, oblikuje vsebino za te tečaje, ki bi bila podobna mednarodnemu računalniškemu spričevalu (*International Computer Driving License – ICDL*);

21. poudarja, da mora digitalno izobraževanje postati sestavni del vseživljenjskega učenja, ter poziva zasebni in javni sektor, naj prevzameta svojo odgovornost za izobraževanje in usposabljanje državljanov, da bi ostali konkurenčni na trgu dela ter ustrezali njegovim potrebam, obenem pa imeli polno osebno življenje;

Digitalno izobraževanje – priložnosti in izzivi

22. verjame, da ima lahko digitalizacija izobraževanja velike koristi, če je osredotočena na učence, prilagojena starosti in usmerjena v razvoj. Tako bi se zagotovilo dostopno in vključujoče izobraževanje, dala na voljo sredstva za kakovostno izobraževanje za vse in uveljavila pravica do izobraževanja kot temeljna človekova pravica;

23. poziva k neposrednemu javnemu financiranju, namenjenemu razvoju novih metod poučevanja in spodbujanju znanj in spretnosti 21. stoletja na vseh ravneh izobraževanja, od šole do univerze, pa tudi k nadaljnji poenostavitvi strukture programov financiranja EU, s čimer bi se omogočila širši nabor sodelujočih deležnikov in razširitev partnerstev med industrijo in akademsko skupnostjo;

24. poziva, naj se okrepi etična uporaba umetne inteligence ter podatkov pri izobraževanju in usposabljanju pedagogov in podprejo dejavnosti, povezane z raziskavami in inovacijami v okviru programa Obzorje Evropa;

25. poziva Evropsko komisijo, naj s preprostim obveščanjem in komuniciranjem poskrbi za to, da bodo različni programi in ukrepi dostopni in prepoznavni, obenem pa naj podpre decentralizirani sistem izvajanja prek različnih omrežij EU, kot so vozlišča za digitalne inovacije;

26. ponuja pomoč pri razširjanju kampanje ozaveščanja Connectivity4Schools;

27. je zaskrbljen zaradi porasta digitalnega nasilja in nadlegovanja ter poudarja, da je treba z izobraževanjem preprečiti takšno vedenje;

28. poziva, naj se, s sodelovanjem regij in mest, na začetku uporabi sistem vavčerjev, da bi spodbudili raziskave in razvoj v zvezi s priložnostmi digitalnega izobraževanja;

29. je seznanjen z nezadovoljstvom zaradi neustrezne povezljivosti in opreme, ki so ga v zadnjem letu izrazili številni učenci in učitelji v evropskih mestih in regijah; ponavlja svoje sporočilo ⁽⁵⁾, da je treba spremeniti prednostne naloge pri razvoju izobraževalne infrastrukture na lokalni ravni, in ugotavlja, da bodo lokalne in regionalne oblasti podprle prehod na sodobno, funkcionalno, digitalno in zeleno izobraževalno infrastrukturo v svojih skupnostih; hkrati poziva nacionalne vlade, naj z evropskimi ali nacionalnimi programi financiranja ali partnerskimi programi z lokalnimi podjetji vsem učiteljem in učencem zagotovijo ustrezno digitalno izobraževalno napravo ter prost dostop do digitalnih komunikacijskih in izobraževalnih aplikacij in platform;

30. poudarja, da je svetovna pandemija izpostavila nenadomestljiva znanja in spretnosti učiteljev. Človeška interakcija, podajanje vsebine, spodbujanje, prikaz, razlaga, popraviljanje, ocenjevanje, svetovanje, podpora, strokovnost in znanje – vse to zagotavljajo učitelji; poziva k razvoju teh spretnosti tudi v digitalnih okvirih, saj imajo učitelji še posebej pomembno vlogo pri uporabi in vključevanju digitalnih tehnologij v izobraževanje in učenje;

31. vendar opozarja, da morajo izobraževalne tehnologije ostati orodje in ne smejo nadomestiti izobraževanja v živo, saj je človeška interakcija, med drugim komunikacija med učitelji in učenci ter med samimi učenci, ključnega pomena za dobro počutje in napredovanje učencev;

⁽⁵⁾ Mnenje OR *Uresničitev evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025*, marec 2021.

32. meni, da so rezultati nedavne študije ⁽⁶⁾, ki kažejo, da se le 40 % učiteljev počuti pripravljenih na uporabo digitalnih tehnologij pri poučevanju, zaskrbljujoči;
33. predlaga, naj se z okrepljenim sodelovanjem med evropskimi univerzami ter centri za nadaljnje izobraževanje učiteljev bolj uskladijo modeli usposabljanja učiteljev po vsej Evropski uniji, in poziva k vzpostavitvi fizičnih „vozlišč“ v univerzitetnih mestih, da bi se učitelji iz vsega izobraževalnega sistema lahko kakovostno usposabljali med delom in stalno poklicno razvijali; poleg tega predlaga, naj bo vsebina, ki se uporablja za nadaljnje izobraževanje učiteljev, prosto na voljo za ponovno uporabo pri vsakodnevnem poučevanju;
34. pozdravlja zamisel o vzpostavitvi okvirov za digitalne izobraževalne vsebine, vendar želi zagotovilo, da bodo sredstva na voljo na regionalni ravni, saj se bodo učitelji le tako počutili kot del vozlišča, ter da bodo s prilagoditvijo virov za vse upoštevani regionalni jeziki;
35. se zavzema za evropski okvir za digitalne izobraževalne vsebine, ki bo imel svoj tehnološki inkubator za ustvarjanje vsebin, ki bodo standardizirane po referenčnem modelu prenosljivih gradnikov vsebine (*Shareable Content Object Reference Model – SCORM*) in visokokakovostne, v skladu z modelom prosto dostopnih učnih virov (OER), in za podporo učiteljem in drugim strokovnjakom pri pripravi vsebin, učnih načrtov in virov v skladu z zgoraj navedenimi merili. Pomembno je okrepiti sodelovanje ter izmenjevati učna gradiva in dobre učne prakse; priporoča, naj ta enota podpira nacionalne izobraževalne oddelke pri ocenjevanju tehnoloških aplikacij, saj bo tako denar porabljen za najboljšo tehnologijo, izvajal se bo strog nadzor, vsi zbrani podatki pa se bodo uporabljali na ustrezen način;
36. poziva Komisijo, naj s posebnimi ukrepi, med drugim v okviru programov Erasmus+, Obzorje Evropa in InvestEU podpre oblikovanje vseevropskih platform za vsesplošno razširjanje izobraževalnih vsebin in orodij na vključujoč in večjezični način ob upoštevanju regionalnih jezikov;
37. poudarja naložbe EU v digitalno kulturo, pri čemer posebej navaja primer portala Europeana, ki je s ponujanjem digitalnih vsebin o evropski zgodovini in kulturi prispeval k diverzifikaciji poučevanja v šolah po vsej Evropski uniji;
38. podpira in spodbuja povečanje števila pobud, kot je projekt digitalnega šolstva Skupnega raziskovalnega središča, ki omogoča brezplačne in dostopne množične odprte spletne tečaje;
39. poudarja potrebo po digitalni kulturi v izobraževalni skupnosti. V dobi, ko se zdi, da je vse znanje dostopno na internetu, je ključnega pomena, da lahko izobraževalna skupnost loči konkretna dejstva od mnenj ter samostojno analizira in povezuje podatke;
40. prav tako je pomembno poiskati načine za pomoč staršem pri podpiranju otrok pri dostopu do digitalnega izobraževanja;
41. ugotavlja, da družine, učenci in strokovnjaki na področju izobraževanja poročajo o resnih primerih kibernetškega nadlegovanja; ugotavlja tudi, da se še naprej zagotavlja in financira svetovalna pomoč učencem vseh starosti;
42. poziva Komisijo, naj obravnava posebno naravo izobraževalnih podatkov in tveganje, ki ga predstavlja zakonska neurejenost njihove izmenjave in shranjevanja; Komisijo tudi poziva, naj v razmislek o oblikovanju posebnega statusa za podatke, ki se nanašajo na učence, vključi Evropski odbor za varstvo podatkov, ter naj ozavešča vse strani, ki sodelujejo v digitalnem izobraževanju (učitelji, študenti, učenci in starši), o pomenu kibernetške varnosti in tudi poišče načine za njeno nenehno izboljševanje na tem področju.

V Bruslju, 7. maja 2021

Predsednik
Evropskega odbora regij
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁶⁾ Mednarodna raziskava OECD o poučevanju in učenju (TALIS) za leto 2018.